

MANAGEMENTUL IET AXAT PE FORMAREA CONTINUĂ A COMPETENȚEI EVALUATIVE A EDUCATORILOR

Valentina BOTNARI, dr., prof. univ. interim.

Catedra PEP, Universitatea de Stat din Tiraspol

Galina MAZUR, grad didactic întâi

director IET nr 8 ,or. Drochia

Rezumat. La ora actuală se atestă schimbări frecvente în politicile naționale ce țin de educație, acest fapt, solicitând o atenție sporită asupra formării cadrelor didactice. Procesul de formare a cadrelor didactice cuprinde două etape: formarea inițială, în cadrul colegiilor și universităților și formarea continuă atât internă în cadrul IET (Instituție de Educație Timpurie), cât și externă prin stagii, cursuri etc. Actualmente, formarea profesională continuă este axată prioritar pe exersarea competențelor profesionale printre care în top e plasată competența evaluativă. În articol propunem rezultatele investigației axate pe implementarea managementului IET orientat valoric pentru formarea continuă a competenței evaluative a educatorilor.

Cuvintele-cheie: funcții manageriale, competență evaluativă, formare continuă, indicatori de apreciere, nivel de dezvoltare al competenței evaluative, program de formare a competenței evaluative.

Summary. The frequent changes in national policies related to education, require increased attention to teacher training. The teacher training process comprises two stages: initial training (within Colleges and Universities) and continuing education (internal, within the Institution of Early Education (IEE) and external through internships, courses, etc). Currently, continuing vocational training is primarily focused on exercising professional skills, among which the top one is the evaluative competence. In this article we reveal the research outcomes of the value-oriented IEE management implementation for the continuing training of the evaluative competence of educators.

Keywords: managerial functions, evaluative competence, continuing training, appreciation indicators, level of development of evaluative competence, evaluation competence training program.

Evaluarea, fiind componentă structurală a procesului de învățământ deține nu doar rolul general de factor de reglare dar, în mod special, evaluarea ca demers științific profesionist se transformă într-o pârghie semnificativă a modelării educatului, într-o resursă esențială de formare a acestuia. Pentru a justifica practic valoarea respectivă a evaluării cadrele didactice moderne au obligativitatea profesională de a deține competența evaluativă la nivelul expectanțelor Codului Educației al RM, Cadrului de Referință al Educației Timpurii, Standardelor Profesionale Naționale [3, 1, 12].

Competența evaluativă se formează în contextul pregătirii profesionale inițiale, în timpul studiilor din cadrul colegiilor și universităților. Însă, reformele în educație condiționează un șir de modificări care solicită reconceptualizarea continuă a conținutului tuturor competențelor profesionale ale cadrelor didactice, implicit a competenței evaluative. Solicitățile curente cu privire la calitatea deținerii competenței evaluative pot fi acoperite prin formarea continuă a cadrelor didactice care la ora actuală ar trebui să țină cont de

mutațiile de accente derivate din politicile educaționale actuale. În acest sens, redimensionarea strategiilor evaluative se solicită a fi raliată la un șir de exigențe:

- extinderea acțiunii evaluative: de la verificarea și aprecierea rezultatelor la evaluarea procesului, strategiei care a condiționat anumite rezultate; evaluarea nu numai a copiilor ci și a conținutului, a metodelor, a obiectivelor, a contextelor de învățare etc. ;
- aplicarea unui referențial de evaluare care conține nu doar indicatori cu referire la achizițiile cognitive, ci și cu referire la atitudini, comportamente, relații etc.;
- diversitatea instrumentelor și metodelor de evaluare pertinente pentru identificarea diferitor categorii de achiziții ale copiilor;
- valorificarea promptă a rezultatelor evaluării în procesul educațional;
- oferirea pentru părinți și copii a statutului de parteneri autentici a pedagogului în evaluare.

Managerii IET trebuie să fie sensibili la toate exigențele timpului și să reacționeze prompt în vederea implicării cadrelor în procesul de formare continuă internă și externă, realizând consecutiv toate funcțiile manageriale: planificare; orientare metodologică; reglare-autoreglare.

În vederea găsirii soluției pertinente pentru remedierea situației respective în practica educațională am demarat un studiu, implicând 30 cadre didactice și 10 manageri a 10 IET din raionul Drochia.

În vederea constatării nivelului deținerii competenței evaluative de către educatori am aplicat trei metode: observarea; chestionarea; anchetarea.

Rezultatele obținute în urma aplicării metodelor enunțate le expunem în figurile ce urmează.

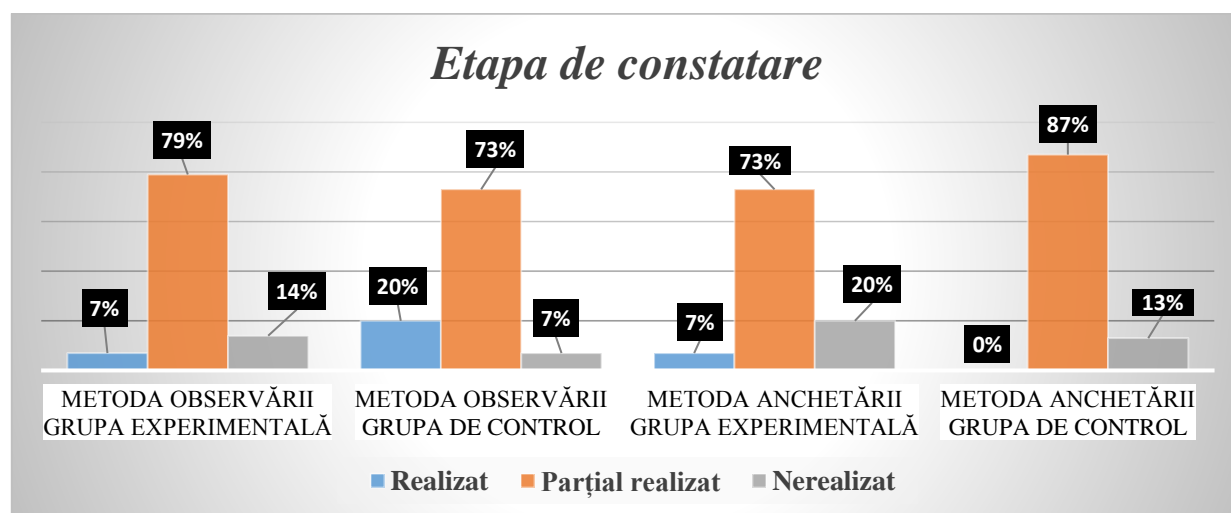

Figura 1. Nivelul inițial al dezvoltării competenței evaluative la subiecții loturilor experimental și de control (date colectate prin metoda *observării și anchetării*)

Datele constatative denotă că nivelul competenței evaluative la majoritatea cadrelor didactice sunt la momentul actual „în curs de dezvoltare”. Rezultatele obținute în urma aplicării celor trei metode atestă faptul că la educatori este modest dezvoltată componenta

cognitivă a competenței evaluative; pedagogii nu valorifică rezultatele evaluării în prognosticarea și organizarea ulterioară a procesului educațional. Lasă de dorit și capacitatea educatorilor în elaborarea judecăților de valoare, precum și cea decizională. Nu toți pedagogii pot identifica beneficiarii evaluării. Rezultatele enunțate au fost confirmate și prin datele chestionării aplicate la etapa constatativă a studiului (vezi fig. 2).

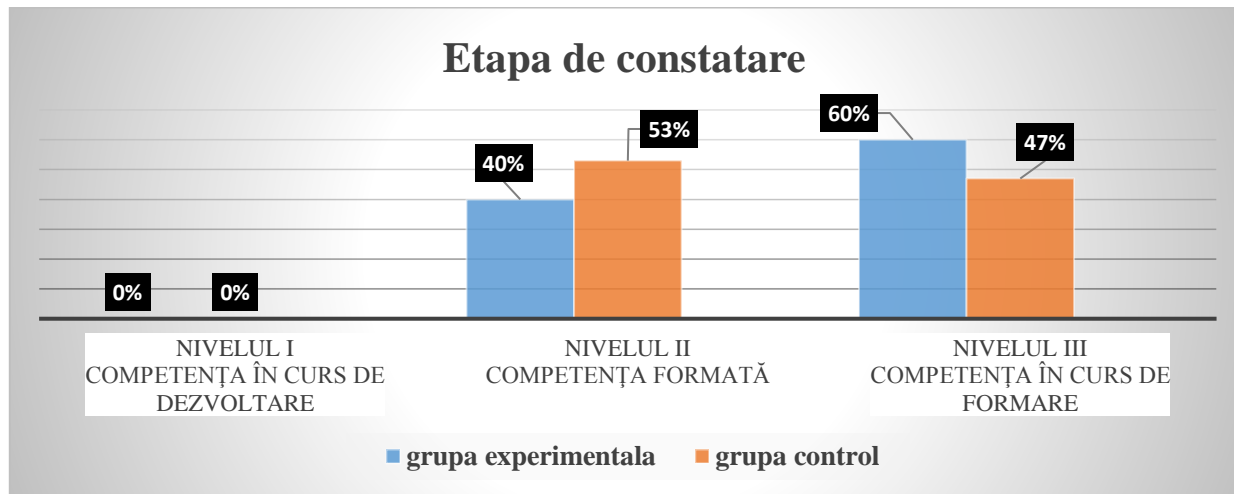

Figura 2. Nivelul inițial al deținerii competenței evaluative de către subiecții loturilor experimental și de control (date colectate prin metoda chestionării)

Competența evaluativă a educatorilor se exteriorizează în dependență de nivelul deținerii acesteia precum este descris în tabelul 1.

Tabel 1. Descrierea nivelelor competenței evaluative a educatorilor

Competența specifică de evaluare							
Nivelul de dezvoltare a competenței	Punctaj	Competența în curs de formare		Competența formată		Evoluția competenței	
		Nivelul I		Nivelul II		Nivelul III	
		1	2	3	4	5	6
Indicatori de apreciere a nivelului	Structura situației evaluate	Educatorul verifică acumularea cunoștințelor din diferite domenii;	Educatorul verifică aplicarea cunoștințelor în practică;	Educatorul verifică formarea capacităților pe baza acumulării de cunoștințe de calitate;	Educatorul verifică aplicarea cunoștințelor dobândite în vederea generării de cunoștințe noi; transferarea achizițiilor în alt domeniu de activitate;	Educatorul verifică capacitatea de observare, emiterea de ipoteze, rezolvarea de probleme, argumentare și contraargumentare, gândirea critică, autonomă etc.	Educatorul verifică prestația și performanța – ce vizează un rezultat obținut pe o perioadă mai lungă de timp, care se evaluează contextual;
	Aprecieră activității proprii	Educatorul își expune impresiile legate de realizarea evaluării prin intermediul observării	Educatorul numește succesele și dificultățile cu care s-a confruntat în activitatea sa de evaluare	Educatorul explică atât cauzele succesului cât și cauzele dificultăților cu care s-a confruntat în realizarea procesului evaluativ	Educatorul propune modalități de depășire a dificultăților cu care s-a confruntat în activitatea de evaluare și modalități de valorificare a propriilor succese	Educatorul explică ce a învățat realizând activitatea de evaluare și unde poate aplica cele învățate în timpul realizării sarcinii	Educatorul argumentează posibilitatea utilizării celor învățate în timpul activităților din perspectiva planurilor pentru viitor

	Aprecie- rea produsu- lui	Educatorul descrie caracteristi- cile produsului planificat și ale celui obținut	Educatorul descrie produsul obținut în baza criteriilor planificate din timp	Educatorul explică argumentând punctele forte și punctele slabe ale produsului obținut în baza criteriilor elaborate	Educatorul apreciază punctele forte și punctele slabe ale produsului obținute în baza unor criterii proprii	Educatorul propune un sistem de criterii pentru aprecierea produsului și identifică potențialii beneficiari	Educatorul justifică modalitatea de apreciere a produsului și formulează recomandări pentru utilizarea lui de către beneficiari
--	------------------------------------	---	---	---	--	---	--

Următoarea etapă în cadrul cercetării a avut drept scop elaborarea și implementarea Programului experimental de management al instituției preșcolare orientat spre formarea continuă a competenței evaluative la educatori. În elaborarea programului experimental am respectat etapele construirii/dezvoltării competenței și anume:

- Momentele de construire a competenței;
- Momentele de dezvoltare a competenței;
- Momentele de adaptare la situații noi;
- Momentele de reflecție.

În momentele de construire a competenței evaluative am luat în considerație variantele de tratare incompletă a situației, cu evidențierea acțiunilor reușite. În momentul de dezvoltare a competenței, am urmărit ca situația să fie tratată aproape complet. În momentele de adaptare la situații noi am invocat o tratare complet reușită a situației. La momentul de reflecție s-a urmărit ca persoana să-și analizeze rezultatul abordării și să se autoestimeze, luând decizii relevante.

Menționăm că programul de formare continuă s-a axat maximal pe datele obținute la experimentul de constatare, inclusiv datele chestionării orale a managerilor. Doar aprecierea nivelului actual în deținerea competenței evaluative a fiecărui educator ne-a permis să trasăm perspectivele apropiate și îndepărtate a deținerii competenței nominalizate dar și abordarea individualizată a pedagogilor.

Centrarea pe subiect a prezentat un principiu de top a activității metodice. Structura programului experimental a fost raliată la funcțiile principale ale managementului: planificare; orientare metodologică; reglare-autoreglare.

Pentru fiecare etapă a programului au fost prevăzute și organizate atât forme clasice a activității metodice cât și moderne. Se saluta și încuraja orice inițiativă rațională a formabililor, cărora li se oferea temporar statut de formator. Evaluările curente scoteau în evidență progresul educatorilor în deținerea competenței evaluative.

Procesul formării continue a competenței evaluative s-a axat pe formarea, extinderea cunoștințelor fundamentale, a cunoștințelor funcționale pe exersări privind conștientizarea și aplicabilitatea acestora, pe formare de atitudini. Un efort deosebit se aloca exersării competenței evaluative în sine care solicita integrarea sinergică a celor mai pertinente achiziții ale fiecărui educator. Menționăm că exersarea competenței se realiza atât în condiții simulate în cadrul activității metodice, dar și în condiții autentice, adică în practica reală a pedagogului

cu prezentarea ulterioară a rezultatelor curente. O atare abordare metodologică sporește gradul de conștientizare a propriei formări și a necesităților ce ar favoriza deținerea unei competențe evaluative relevante.

În continuare vă prezentăm **programul experimental** „Management eficace-competență evaluativă de calitate la cadrele didactice” care a fost elaborat, implementat și validat experimental.

Tabelul 2. Programul experimental Management eficace-competență evaluativă de calitate la cadrele didactice

Etapa	Activități manageriale	Obiective	Forma de realizare	Conținuturi	Responsabili
Planificare	Elaborare planului de activitate a instituției Elaborarea planului activității metodice	Trasarea formelor lucrului metodic axate pe dezvoltarea competenței evaluative a cadrelor didactice din instituție	Planul anual de activitate a instituției Planul de activitate al centrului metodic în instituție Planul lunar al activității metodice	Obiective Forme de activitate metodică Responsabili Termeni	Director Metodist Metodist
Orientare metodologică	Organizarea activităților relevante (în baza datelor constatării) de formare continuă a competenței evaluative la educatori	<p>Obiective ce vizează construirea competenței; Familiarizarea educatorilor cu documente de politică educațională modernă care vizează și organizarea evaluării moderne Stimularea atitudinii cointeresate vis-à-vis de conceptele noi</p> <p>Obiective ce vizează momentele de dezvoltare a competenței; Exersarea competenței evaluative Exercitarea capacităților de măsurare a rezultatelor copiilor</p> <p>Capacități de estimare a performanțelor copiilor la diferite domenii de dezvoltare Exercitarea capacităților decizionale cu referire la procesul de predare-învățare în baza datelor evaluării</p> <p>Obiective ce vizează momentele de adaptare la situații noi; Exersarea competenței evaluative în raport cu situații nestructurate</p> <p>Obiective ce vizează momentele de reflecție asupra progresiei proprii a competenței evaluative Evidențierea progresului / eșecului în vederea realizării activității evaluative</p>	<p>Seminar teoretic Oră metodică Autoinstruire</p> <p>Oră metodică Lucru în ateliere Masa rotundă Lucrul în ateliere</p> <p>Trayning</p> <p>Schimb de experiență Focus – grup Oră metodică</p> <p>Consiliu metodic Consultație individuală Seminar practic</p>	<p>Procesul evaluativ în învățământul preșcolar Prevederile scrisorii metodice Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului în baza SÎDC-ului Literatură de specialitate Strategii de evaluare în preșcolaritate Criterii obiective și coerente de evaluare pe baza obiectivelor operaționale</p> <p>Metodele complementare de evaluare-alternativă viabilă la formele tradiționale Probe de evaluare în baza criteriilor elaborate Modele de colectare și interpretare a datelor acumulate în urma procesului de evaluare</p> <p>Decizii cu referire la rezultatele copiilor Situații; Cazuri nestructurate Produse ale activității de învățare a copiilor Rapoarte de autoevaluare</p>	<p>Director Metodist Cadrele didactice</p> <p>Metodist Membrii comisiei metodice Director Metodist</p> <p>Metodist Membrii comisiei metodice</p> <p>Director Metodist</p> <p>Director Metodist</p>

		Trasarea liniilor de perspectivă în formarea continuă a competenței evaluative		Elaborarea planului individual de dezvoltare	
Reglare-autoreglare		Evaluarea progresiei competenței	Control tematic Asistări la activități Vizite	Produsele activității educaționale a copiilor Strategiile utilizate Observările zilnice	Director Metodist
		Emiterea recomandărilor	Verificarea documentației educatoarei Consiliu pedagogic	Planuri perspectivă Proiecte didactice Registrele de observare Recomandări pentru activitatea evaluativă a educatoarei	

În cadrul experimentului de control am aplicat aceleași metode ca și în cazul experimentului constatativ, rezultatele sunt elucidate în figurile ce urmează.

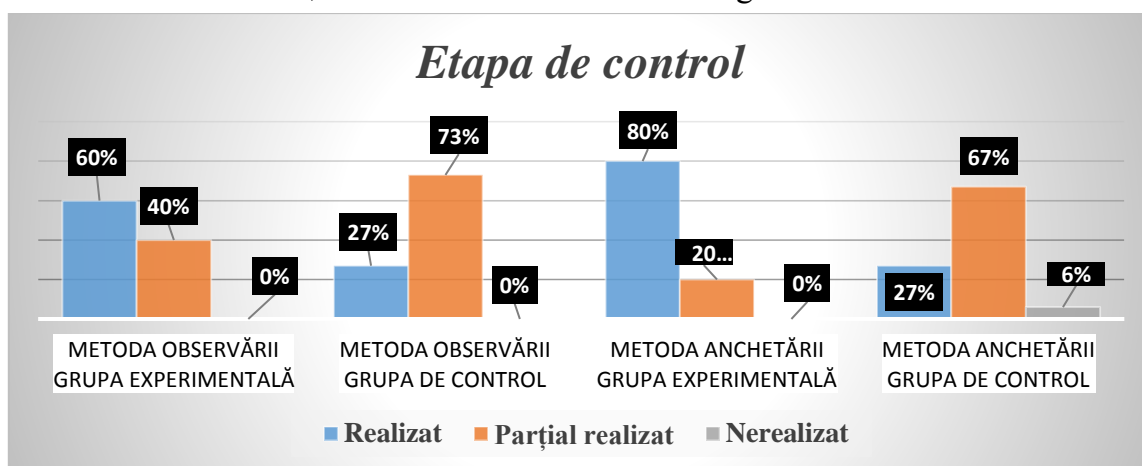

Figura 3. Nivelul final al dezvoltării competenței evaluative la subiecții loturilor experimentale și de control (date colectate prin metoda *observării și anchetării*)

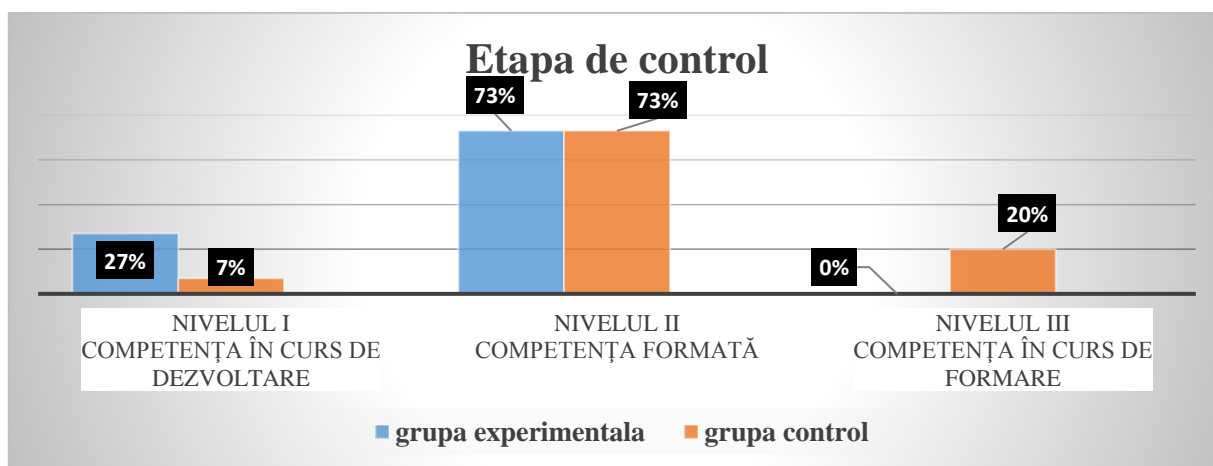

Figura 4. Nivelul final al deținerii competenței evaluative de către subiecții loturilor experimentale și de control (date colectate prin metoda *chestionării*)

Cercetarea realizată vizează o problemă actuală pentru managerii instituțiilor de educație timpurie care constă în necesitatea punerii în practică a unor idei moderne cu referire la organizarea evaluării în urma schimbărilor produse în procesul educațional modern.

Situația dată a evidențiat necesitatea deținerii de către educatori a unei competențe evaluative de calitate.

Efectele programului experimental „Management eficace – competență evaluativă de calitate la cadrele didactice” sunt evidente. În vederea asigurării unei prestații educaționale de calitate este necesar a exersa continuu toate competențele profesionale inclusiv competența evaluativă.

Rezultatele studiului ne oferă oportunitatea de a ne forma o imagine clară asupra posibilităților de dezvoltare a competenței evaluative a cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie prin instruirea continuă firească, desfășurată într-un cadru instituțional, prin realizarea principalelor funcții manageriale.

Rezultatele investigative ne-au permis să deducem următoarele concluzii:

1. Competența reprezintă o integralitate imanentă și inedită a achizițiilor subiectului (cunoștințe, capacități, atitudini) care, implicit, se află într-o relație de interdependență și, din moment ce personalitatea își propune să realizeze un anumit scop, se manifestă prin influențe reciproce. În acest context, se conturează ideea că competența solicită autonomie din partea subiectului implicat în învățare pentru a reactualiza și completa achizițiile personale pentru soluționarea problemelor de învățare și a celor profesionale.
2. Competența evaluativă este o competență profesională care solicită să fie formată printr-un program continuu.
3. Numai în cazul unei eficiente dezvoltări a competenței evaluative cadrele didactice vor putea realiza cu succes funcțiile evaluării.
4. Competența poate fi dezvoltată eficient dacă programul de formare continuă conține activități metodice axate pe nevoile de formare a educatorului.
5. Programul de formare continuă a competenței evaluative a cadrelor didactice contribuie la dezvoltarea acesteia dacă se respectă etapele firești de evoluție a competenței.

Recomandări pentru directorii, metodiștii și educatorii IET:

- Utilizați rezultatele evaluării pentru proiectarea activităților de predare – învățare;
- Estimați competența evaluativă a educatorilor;
- Includeți în planul activității metodice activități ce vizează formarea continuă a competenței evaluative la educatori;
- Proiectați atât forme clasice cât și moderne de organizare a activității metodice;
- Includeți în activitatea dumneavoastră activități de formare continuă monitorizate de mentori dar și activități ce vizează self-managementul propriului progres profesional.

Bibliografie

1. Banu F., Holotescu C. Evaluarea calității predării și învățării în învățământul superior. Chișinău, 2011. 124 p.

2. Botnari V., Lașcu L. Competența de self-management a activității de învățare la studenți – prioritate actuală a învățământului academic. În: *Acta et Commentationes*, 2015. nr. 1(7), Științe ale Educației. Chișinău: UST, 2015. p.4-13 ISSN 1857-0623.
3. Cadrul de referință al educației timpurii din Republica Moldova. Tipografia centrală Lyceum, 2018. 76 p. ISBN 978-9975-3285-4-8.
4. Cincilei C. (coord.) Căile care asigură calitatea: Dezvoltarea profesionalismului în instituțiile de învățământ preșcolar și primar. Chișinău: Editura Epigraf SRL, 2017. 160 p. ISBN 978-9975-60-274-7.
5. Codul Educației al Republicii Moldova. Publicat: 24.10. 2014 în Monitorul Oficial Nr.319 – 324, art.NR. 634. Data intrării în vigoare: 23.11.2014.
6. Cojocaru V. Calitatea în educație. Managementul calității. Chișinău: F.E.-P Tipografia Centrală, 2007. 268 p.
7. Cojocaru V. Managementul educațional. Chișinău: Cartea Moldovei, 2013. 272 p.
8. Cojocaru V. Gh., Cojocaru V., Postica A. Diagnosticarea pedagogică din perspectiva calității educației. Chișinău: Tipografia centrală, 2011. 192 p.
9. Curriculum pentru Educația Timpurie. Chișinău: Tipografia centrală Lyceum, 2018. 116 p. ISBN 978-9975-3285-7-9.
10. Dumbrăveanu R., Pîslaru V., Cabac V. Competențe ale pedagogilor: Interpretări. Chișinău: Tempus Continental Grup, 2014. 192 p.
11. Guțu V. Formarea continuă a cadrelor didactice din domeniul educației timpurii. Chișinău: Centrul Educațional PRO-DIDACTICA, 2010.
12. Grădinaru N. Utilizarea eficientă a formelor netradiționale de activitate metodică în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. În: *Materialele Conferinței Științifico-Practice Naționale cu participare Internațională. Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar. Vol. I.* Chișinău: UST, 2017. p. 212. ISBN 978-9975-76-214-4.
13. Metodologia de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului în baza Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului (vârsta 1,5-7 ani), ghid pentru cadrele didactice din educația timpurie, Aprobata prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1939 din 28.12.2018. Chișinău, 2018.
14. Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani, revizuit și dezvoltat. Aprobata la CNC (Ordinul MECC nr. 1592 din 25.10.2018). 91 p. ISBN 978-9975-3285-6-2.
15. Standardele profesionale naționale ale cadrului didactic pentru educația Chișinău, 2008. 102 p. ISBN 978-9975-100-42-7.
16. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”. Publicat: 21.11.2014 în Monitorul Oficial Nr. 345-351, art Nr: 1014.